

Väraska Gümnaasiumi ainekava gümnaasiumile	
Ainevaldkond:	Sotsiaalsained
Õppeaine:	AJALUGU (Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel)
Klass:	12. klass
Tundide arv õppeaastas:	35
Rakendumine:	1.09.2021, täiendatud 2021.
Koostamise alus:	Gümnaasiumi riiklik õppekava; Väraska Gümnaasiumi õppekava
1. Õppeaine kirjeldus Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajaloõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.	
2. Õppe- ja kasvatuse eesmärgid Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplasena ja maailmakodanikuna; 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu; 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti; 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana; 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt; 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest; 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta	
3. Õpitulemus Teema „Külm sõda“ läbimisel õpilane: 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvormi; 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi; 3) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal; 4) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal; 5) teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külm sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie.	

Teema “**Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda**” läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;
- 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe;
- 3) teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE.

Teema “**NSVL ja kommunistlik süsteem**” läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni;
- 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;
- 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;
- 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurirevolutsioon;
- 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.

Teema „**Maailm sajandivahetusel**“ läbimisel järel õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;
- 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;
- 3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete
- 4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;
- 5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;
- 6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress, Põhiseaduse Assamblee

4. Õppesisu

1) Külma sõda

- Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid. Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis. Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.

2) Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda

- USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.
- Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon.

3) NSVL ja kommunistlik süsteem

- Kommunistliku süsteemi kujunemine. Ida-blokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus.
- NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon.
- Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted välis-Eestiga

4) Maailm sajandivahetusel

- NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine: Berliini müüri langemine, majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis.

- Kommunistliku bloki lagunemise ja kommunistlike ideede krahhi mõju väärtushinnangutele.
- Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine. USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas.
- Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. Uued pingekolled: Balkani kriis.

5. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvialadega tegelda;
- 3) võimaldatakse nii üksi- ja ühisõpet (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd jm kooperatiivse õppimise vormid), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaiks, ent ka koostööle orienteeritud õppijaiks, loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjali ja –vahendeid (e-õpikud, e-keskkonnad);
- 6) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhiohk hoiakute kujundamisel;
- 7) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust, kohaliku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 8) kasutatakse mitmekülgset õppemeetodite valikut rõhuasetusega aktiivõppemeetodeile: vestlus, arutelu, diskussioon, juhtumianalüüs, paarisöö, projektööpe, rollimäng, rühmatöö, väitlus, ajurünnak; ajaloolise kujutluse loomine, tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud), filmi- (õppe-, dokumentaal-, mängu-) ja pildi- (karikatuur, plakat, maal jm) analüüs;
- 9) luuakse võimalused koostada referaat, ajajoon, õpimapp ja uurimistö, teha praktilisi uurimistöid (nt töö allikate ja kaardiga, töölehtede ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö/arutluse/arvamusloo kirjutamine, töö esitlemine, infootsing teabeallikatest, infoanalüüs), osaleda temaatilistes mängudes (koostöös muuseumite pedagoogiliste programmidega jm);
- 10) laiendatakse õpikeskkonda: arvuti-/multimeediaklass; sotsiaal-kultuuriline ja ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised), looduskeskkond, muuseumid, arhiivid, raamatukogud, festivalid, teater, kino jm;
- 11) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga (kohtuda erinevate inimestega, kaasata vanemaid jne), et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane

6. Hindamise põhimõtted

Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpitulemusi kontrollides jälgitakse teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu. Oluline on ka üldpädevuste arendamine ning jälgimine.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, uurimusliku töö kirjutamist, loovtöid, grupitöid ning arutluse kirjutamist.. Üksikfaktide teadmisele tuleb eelistada tähtsamate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Olulist rõhku pannakse konteksti mõistmisele ning sündmuste omavaheliste seoste leidmiseks suuremas pildis.

Hinnatakse ja tagasisidestatakse ka erinevaid oskuseid nii grupitööde kui ka individuaalülesannete puhul, näiteks esinemis- ja suhtlemisoskust, koostööd, kriitilist mõtlemist, visuaali ning loovust ja panustamist.

7. Füüsiline õppekeskkond, õppekäigud

Õpikeskkond valitakse vastavast teemast lähtudes ja selleks võib olla õppeklass, arvutiklass, õppekäik. Klassiruumis on võimalik liigutada mööblit erinevate rühmatööde- ning aktiivõppemeetodite läbiviimiseks. Võimalusel viiakse läbi tunde ka õues. Vähemalt korra aastas külastatakse mõnda mäluasutust (muuseum, arhiiv jm) ning kutsutakse külla külalisesinejaid.

Klassis on olemas atlased, Euroopa-, maailma- ja Eesti kaardid.

8. Õppematerjalid

- 1) Mart Laart. Lähiajalugu II. 2017, Avita
- 2) ajaloo atlas gümnaasiumile
- 3) digitaalsed õpikeskkonnad (histrodamus, e-Koolikott, muuseumite virtuaalnäitused, hariduslikud virtuaalmängud, ajaloofilmid, jm)
- 4) digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid (ETV arhiiv – Ajavaod, Uue aja lood, Seto kuningriik, Muuseumirott, Ajaloo vabrik, Etnomosaiik, ENSV jne; MuIS, Fotis, Rahvusarhiiv)
- 5) allikakogumikud, käsiraamatud, erialased teatmeteosed (Ajaloolise tõe otsinguil (Umara, 1999), Eesti omariikluse arengust (2002), Baltimaade ajaloo lugemik (Avita, 2002), „Eesti ajaloo pöörded“ jm)
- 6) õpetaja ettevalmistatud materjalid (esitlused, õppevideod, töölehed, mängud)
- 7) Koraan ja Piibel
- 8) erinevad teooriaosa toetavad videomaterjalid ümberpööratud klassiruumi põhimõtte rakendamiseks, näiteks Kristo Siigi videotunnid ning muud eesti- ja inglise keelsed videod.
- 9) Dokumentaal- ja mängufilmid (Andrew Marr „History of the world“ dokumentaalseriaal, „Laulev revolutsioon“, „1991“)

Muud ajaloo teemalised ajakirjad ja ajalehe väljalõiked.

9. Üldpädevuste kujundamine

- 1) Kultuuri- ja väärtuspädevus
- 2) Sotsiaalne ja kodanikupädevus
- 3) Enesemääratluspädevus
- 4) Õpipädevus
- 5) Suhtluspädevus
- 6) Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus
- 7) Ettevõtlikkuspädevus
- 8) Digipädevus

10. Lõiming ainevaldkondadega

- 1) Keel ja kirjandus
- 2) Võõrkeeled
- 3) Matemaatika
- 4) Sotsiaalsained
- 5) Kunstained
- 6) Kehaline kasvatus
- 7) Valikained: pärimusõpetus

11. Läbivad teemad

- 1) Elukestev õpe ja karjääri plaanimine
- 2) Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus
- 3) Tervis ja ohutus
- 4) Kultuuriline identiteet
- 5) Teabekeskond
- 6) Tehnoloogia ja innovatsioon